

În domeniul folclorului – fenomen social viu, în permanentă evoluție –, cercetarea științifică fundamentală se impune să fie reluată periodic, ori de câte ori schimbările majore prin care trece societatea de-a lungul timpului produc modificări vizibile ale mentalităților și modului de viață al oamenilor și, implicit, și ale creațiilor folclorice ale acestora. Dintre multiplele etape pe care studierea fenomenului folcloric le presupune (culegere, sistematizare, analiză, sinteză) culegerea informației din teren este, cu siguranță, un demers științific esențial, care necesită atât un efort organizatoric și fizic considerabil, cât și o metodologie de lucru riguros elaborată și aplicată, pentru a se putea obține o eficiență maximă a rezultatelor, pe durata limitată a anchetei. Cu toate că, în ultimele decenii, cercetările sistematice pe teren nu au mai constituit obiectul prioritar al specialiștilor în cultură spirituală tradițională, așa cum se întâmpla mai ales înainte de 1989, constatăm cu satisfacție că școala de etnomuzicologie clujeană face excepție de la această tendință, propunând proiecte de anvergură desfășurate și finalizate cu succes. Ne referim la culegerea și investigarea detaliată a colindelor transilvane¹ și la prospectarea recentă a unui ținut renumit, cu bogate tradiții, cel „al Pădurenilor” – județul Hunedoara. Rezultatul anchetelor folclorice din arealul menționat s-a concretizat într-o apariție editorială remarcabilă², semnată de Ioan Bocșa și Alina Stan, profesori ai Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca și specialiști reputați, atât în domeniul cercetării, cât și al interpretării, solistice și de grup (în cadrul Ansamblului de muzică tradițională românească „Icoane” al instituției artistice clujene menționate), a graiului muzical transilvănean.

Cartea impresionează de la primul contact vizual: coperta cartonată, cu o grafică sobră și elegantă, fontul literar și muzical îngrijit și lizibil, optima așezare în pagină, hârtia fină, de calitate superioară – toate contribuie la realizarea unui aspect grafic impecabil. Conținutul volumului este organizat în maniera consacrată studiilor etnomuzicologice – un succint *Cuvânt de început*, urmat de *Studiul introductiv*, *Colecția de melodii și texte literare* și un număr de *Anexe*.

În *Cuvântul de început* este punctat cadrul motivațional al cercetării Ținutului Pădurenilor de către cei doi autori, Ioan Bocșa și Alina Stan. Motivația obiectivă, științific-profesională a cercetării este valoarea în sine a repertoriului muzical din această zonă, păstrat în colecțiile de folclor și faptul că au fost identificate încă „o multitudine de așezări necercetate” (p. 9). Justificările de ordin subiectiv au fost, în ceea ce îl privește pe Ioan Bocșa, legătura de suflet pe care acesta a avut-o cu interpretul și colegul de scenă Drăgan Muntean (1955-2002), „cea mai importantă voce a Ținutului Pădurenilor”, acțiunea de cercetare dorindu-se „să fie privită și ca un omagiu adus lui”; pentru Alina Stan, motivația este originea sa hunedoreană și pasiunea pentru folclorul ținuturilor natale. Culegerile din teren au fost realizate de cei doi autori, cărora li s-a alăturat Bogdan Toma. Lucrul efectiv la volum, în ceea ce privește partea muzicală, a fost făcut în echipă, autorilor adăugându-se alți specialiști ai Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima”, care s-au implicat cu „știință, muncă și dăruire”: Delia Stoian-Irimie, Dionisie Stoian-Irimie, Ciprian Mizgan-Danciu, Andra Pătraș, Ovidiu Barteș. Partea literară, reprezentată de transcrierile fonetice ale textelor melodiilor, a fost efectuată de Cosmina Timoce-Mocanu (cercetător în domeniul filologic).

Studiul introductiv debutează cu trasarea cadrului geografic și a ocupațiilor de bază ale locuitorilor zonei Pădurenilor, urmată de prezentarea pe scurt a informațiilor privind stadiul cercetării anterioare derulării proiectului clujean. Astfel, investigațiile folclorice au fost efectuate, mai întâi, de către folcloristul și compozitorul maghiar Béla Bartók (între 1913-1914), urmat de Emilia Comișel (1946-1960). Culegerilor din teren și studiilor acestor renumiți cercetători li s-au adăugat anchetele folclorice realizate în anii '80 de Rusalin Ișfănoni și Radu Herciu și, în 2016, de Bogdan Toma (rezultatul demersului științific al acestora fiind un total de 231 de melodii culese, însă nevalorificate editorial). Echipa Academiei din Cluj-Napoca a reușit performanța culegerii a 337 melodii (în perioada aprilie-august 2017), majoritatea publicate în *Colecția de melodii și texte* împreună cu cele menționate anterior (Ișfănoni & Herciu & Toma), rezultând un total de 524 de melodii. Antologia muzicală reprezintă secțiunea centrală a lucrării și cuprinde: repertoriul de nuntă (cântece de mireasă), cântece de cătănie, repertoriu funebru (cântece rituale, bocete), repertoriul sărbătorilor de iarnă (colinde) și repertoriul neocazional – cântece de stil vechi, de stil modern și vocale de joc; piese instrumentale.

I. Z. Dănilă
Universitatea Națională de Arte „George Enescu”
Iași, România
Email: dzamfira@yahoo.com

¹ 1484 COLINDE cu text și melodie, vol. 1-2, coordinated by Ioan Bocșa. Cluj-Napoca: MediaMusica, 1999; Ileana Szenik și Ioan Bocșa. *Colinda în Transilvania. Catalog tipologic muzical, vol. I-II*. Cluj Napoca: MediaMusica, 2018.

² Ioan Bocșa și Alina Stan. *Muzică vocală tradițională din Ținutul Pădurenilor, Hunedoara*. Cluj-Napoca: MediaMusica, 2021.

Studiul introductiv se axează apoi pe analiza sintetică a genurilor, clasificate după tipurile melodice, stabilite diferențiat, în funcție de caracteristicile elementelor de limbaj comune predominante. Se evidențiază o mare bogăție a variantelor acestora, atât în cântecul ritual de mireasă, cât și în repertoriul funebru și în cel de colindă. Cântecul de mireasă (59 de melodii) este reprezentat de două tipuri melodice principale, de strat arhaic, respectiv modern, „susținute de un număr impresionant de variante melodice și de texte literare” (p. 16). Cântecul ritual funebru (79 de melodii) evidențiază în principal patru tipuri melodice, conservate în timp (de-a lungul celor șaptezeci de ani scurși de la ultima cercetare anterioară, realizată de Emilia Comișel) datorită păstrării funcției acestor genuri și performării de grup. Bocetele (29 de melodii) au fost ordonate „pe baza complexității structurii arhitectonice (...), a cadențelor și a profilului melodic general” (p. 9), iar colindele (194 de piese) au fost organizate conform tipologiei muzicale elaborate de Ileana Szenik, bazată în principal pe „identificarea profilului general al melodiei”, rezultând șapte supragrupe, fiecare dintre acestea cu grupele ei, dispuse după categoria metrică și cea modală. Repertoriul neocasional este și el bogat și cuprinde 150 de cântece, deoarece și numărul interpreților acestora este unul impresionant (pădurenii „cântă de când se știu”, p. 29). Acesta constă în cântece propriu-zise (de stil vechi, predominante, de stil modern și vocale de joc) și piese instrumentale.

Latura interpretativă a muzicii ținutului Pădurenilor face de asemenea obiectul analizei celor doi folcloriști clujeni, tot în cadrul *Studiului introductiv*. Autorii evidențiază cu multă sensibilitate talentul artistic nativ al pădurenilor, „calitățile muzicale de excepție – voce, auz, timbru vocal, memorie, simț artistic, creativitate” (p. 13) – ale acestora. Din rândul lor, nonagenara Nana Cosana a lu’ Chici se detașează ca o figură emblematică a comunei Cerișor și a întregului areal studiat, de la aceasta fiind culese, de-a lungul vieții, un mare număr de melodii, mai întâi de către echipa de folcloriști coordonată de Emilia Comișel, iar recent, și de către folcloriștii clujeni. Înregistrările de pe CD-ul audio atașat volumului ridică la un înalt nivel potențialul formativ al lucrării în ceea ce privește performarea în stil autentic folcloric și reprezintă, într-adevăr, o mărturie de necontestat a harului interpretativ al pădurenilor, realmente impresionant, mai ales în contextul actual al mutațiilor suferite de satul românesc prin depopulare și îmbătrânire.

Anexele consistente pun la îndemâna cititorului informațiile de bază referitoare la cercetarea în teren, dar constituie și un util instrument de lucru. Ele constă în: tabele de corespondență cu înregistrările de pe DVD-ul documentar între codul de identificare și numărul de ordine din volum, 3 indexuri alfabeticе: al versurilor inițiale, al comunelor și satelor aparținătoare, al persoanelor-sursă și al localităților de proveniență, un glosar, rezumatul în limbile engleză, franceză și germană și o emoționantă galerie foto cu imagini din timpul anchetelor folclorice. Cu siguranță, și transcrierea fonetică simplificată a textelor, realizată cu acuritate de specialistul literat Cosmina Timoce-Mocanu ajută la reconstituirea și păstrarea în scris a specificului graiului local și potențează valoarea documentară a lucrării.

Volumul convinge atât prin rigoarea studiului introductiv, caracterizat prin claritate, coerență, capacitate de sinteză și concizie remarcabile, cât mai ales prin vastitatea și calitatea materialului folcloric al *Colecției de melodii și texte literare*, care confirmă faptul că, în Ținutul Pădurenilor, folclorul subzistă chiar și în condițiile actuale, care presupun schimbări majore de mentalitate și stil de viață. Lucrarea este un act de profesionalism și dăruire al echipei clujene, o adevărată mărturie de credință și de sentiment patriotic autentic românesc și, în același timp, un real model de lucru pentru specialiștii pasionați de cercetarea culturii tradiționale.